

NISKASET

Niskasten sukuseuran
jäsenlehti 1 - 2023

Puheenjohtajan palsta

VOIMANLÄHTEITÄ

Vuosien ajan kuljin työmatkallani Ateneumin taidemuseon ohi. Liikennevalojen pysäyttämänä ihailin usein tuon hienon rakennuksen julkisivua. Kiinnitin myös huomioni latinankieliseen tekstiin pääsisäänkäynnin yläpuolella: Concordia res parvae crescunt. Suomeksi teksti tarkoittaa: Yksimielisyydellä pienet asiat kasvavat tai ehkä vähän vapaammin käännettynä: Sopu antaa voimaa. Tämä roomalaisen historioitsija Sallustinuksen (86–34 eKr.) ajatus otettiin Ateneumin ”päällekirjoitukseksi” ilmeisesti siksi, että taidemuseon valmistumista edelsi riitaisa suunnitteluvaihe. Se uhkasi koko hankkeen toteutumista. Tämän kokemuksen takia haluttiin muistuttaa yksimielisyyden merkityksestä.

Keskinäisellä sovulla, yhteisymmärryksellä ja yksimielisyydellä on ollut suuri merkitys maamme historiassa. Itsenäisyytemme kahta ensimmäistä vuosikymmentä leimasivat vuoden 1918 tapahtumia seurannut epäsope ja vastakkainasettelu. Siksi maa oli heikko. Itsenäisyys koettiin epävarmaksi. Talvisota kuitenkin merkitsi suurta käännettä, joka yhdisti kansan. Yksimielinen kansakunta pystyi sodassa suoritukseen, jota myöhemmin on kutsuttu ”ihmeeksi”. Viime sotiemme jälkeistä aikaa on maassamme tähän asti leimannut -kaikista erimielisyyksistäkin huolimatta - laaja yksimielisyys suurissa asioissa. Viimeksi tämä koettiin eduskunnan NATO-äänestyksessä.

Päivittäin yksimielisyyden merkitys näkyy Ukrainan taistelussa olemassaolonsa puolesta. Sitä tarvitaan ihmiskunnan suurten ongelmien, esimerkiksi ilmaston muutoksen, pandemioiden ja energiakysymysten hoitamisessa. Yksimielisyys antaa voimaa. Ilman sitä emme selviydy yksityisinä ihmisinä, kansana, ihmiskuntana.

Sopua tarvitsemme kaikessa elämässä - työpaikoilla, perheessä, suvussa jne. On tietysti selvää, että elämäämme liittyy myös paljon jännitteitä ja ristiriitoja. Mutta oleellista on riittävä yksimielisyys. Kukaan meistä ei selviä yksin. Me tarvitsemme toinen toisiamme. Yhteys toisiin on tärkeä voimainlähde. Sen tekee mahdolliseksi keskinäinen sopu.

Yksi ihmisen perustarpeista on tarve kuulua johonkin; tietää, kuka olen ja mitkä ovat juureni. Tästä syystä suvulla on keskeinen merkitys elämässämme. Siksi on arvokasta tutkia ja vaalia suvun historiaa. Siksi on merkittävää, että edistämme sukuyhteyttä ja tuemme suvun jäsenten yhteenkuuluvuutta, yhteisymmärrystä ja sopua.

On sanottu, että aikamme pahin sairaus on juurettomuus. Ilman yhteyttä toisiin ihmisiin ja myös menneisiin sukupolviin, ihminen on Raamatun sanan käyttäen ”yksin kuin katolla kyyhöttävä lintu” tai ”kuin huuhekaja raunioissa”. Saman ikaikaisen viisauden mukaan ”yksinäisen kimppeun on helppo käydä, mutta kaksi pitää puolensa, eikä kolmisäikeinen lanka katkea helposti”. Sukuseuramme eräs tehtävä on vaalia ja vahvistaa sukumme jäsenten keskinäistä yhteyttä. Kiitos, että olet mukana!

Hyvää kesää kaikille jäsenlehtemme lukijoille!

Hannu Niskanen
Puheenjohtaja
Helsinki

Kevään valo

Tätä kirjoittaessa ollaan huhtikuun lopussa, kevään ihmeellisessä valossa vuonna 2023. Päivä on jo selvästi pidempi kuin yö, aamut täyttyvät lintujen viserryksestä, muuttolinnut palaavat tänne Pohjan perille suurin joukoin. Kevät näyttää konkreettisesti sen, kuinka Suomessa ollaan hyvin erilaisissa tilanteissa eri puolilla maata. Etelässä leskenlehdet ja sinivuokot kukkivat, koivuissa on jo pienet lehdet ja katupöly vaivaa. Pohjoisempana ollaan vielä kirkkailla keväthangilla ja kevään valoisat pilkkikelit ovat parhaillaan käsillä. Se mikä on yhteistä, on valon määrän lisääntyminen. Se on valtavaa ja nopeaa kaikkialla. Meille useimmille taitaa valon lisääntyminen ja kesän tulon odotus tuoda toivoa ja antaa uutta virtaa elämään. Pimeä ja liukas aika jää taakse.

Mutta valolla on myös se ominaisuus, että kirkas valo paljastaa, ei kätke. Kevätaurinko on se, joka likaisista ikkunasta sisään paistaessaan paljastaa huoneessa leijailevan pölyn ja nurkissa majailevan lian. Paljastava valo pistää siivoamaan ja pesemään ikkunoita, katsomaan jotenkin uudella, toivorikkaalla tavalla. Mutta paljastava kirkkaus voi olla myös erittäin vaikea asia, jos on tottunut elämään hämärässä, ja peittämään kaiken pölyn ja lian; myös omassa elämässään. Siksi joillekin kevään ylitsepursuavat elämän merkit ja suuri valon määrään lisääntyminen ei tuokaan iloa ja riemun tunteita, uuden elämän alun merkkejä, vaan on hankalaa. Vaikeaa ja hankalaa on myös monelle kevään suuret siitepöly- ja katupölymäärät. Kevääseen suhtaudutaankin siksi hyvin ristiriitaisin tuntein.

Tämä pääsiäisen jälkeinen aika on kirkkovuoden kierrossa sellaista uuden elämän ja toivon aikaa. Saamme kulkea ylösnousseen Jeesuksen seurassa, pääsiäisen ajan juhlassa. Juuri tässä ajassa saankin siis katsoa, ei vain itseäni, vaan valon antajaa Kristusta. Hän on ottanut meidän elämämme kantaakseen ja huomaansa. Ja vaikka elämässäni tuntuisi nyt näkyvän vain pöly ja lika, voin pyytää anteeksi ja jättää elämäni pölyt Jeesuksen puhdistettavaksi. Sillä hänhän on luvannut kulkea kanssamme ja olla vierellämme kaikissa tilanteissa, kaikissa elämämme vaiheissa. Sekä siinä toivorikkaassa keväässä että hankalassa olossa. Saamme kulkea Kristuksen kanssa elämän valossa.

Johanneksen evankeliumissa Jeesushan sanoi itsestään:

” Minä olen maailman valo. Se, joka seuraa minua, ei kulje pimeässä, vaan hänellä on elämän valo.” (Joh 8:12)

Marjo Niskanen, seurakuntapastori,
Nurmon kappeliseurakunta

Niilo Niskanen:

Elämäni muistoja kahdeksankymmenen vuoden ajalta

Lapsuuteni perhe

Olen syntynyt Äänekoskella Kanervakadulla 15.6. 1943. Äitini oli Saara Niskanen os. Korhonen ja isä Vilho Niskanen. Vanhempaini olivat syntyneet Viitasaarella ja muuttivat Äänekoskelle 1938. Äänekoskella isälläni oli jalkinekorjaamo ja leskeksi jäätyään äitini oli kauppalan puistotyöntekijä. Olen perheen ainoa poika, siskoja on kolme ja olen aina sanonut, että olen "kolmen naisen kasvattama". Kun isäni kuoli, niin olin vasta 8-vuotias. Vanhempani olivat raittiusihmisiä ja pyöreän pöydän mielenkiintoiset pohdiskelut jäivät mieleeni lapsuuden kodissani.

Kohti aikuisuutta

Kouluni kävin Äänekosken yhteiskoulussa neljä luokkaa. Jatko-opiskeluni jatkui Joutsenon opiston kansankorkeakoulussa. Mieluisin tuttavuus oli äidinkielen opettajani ikonitohtori Aune Jääskinen. Innostuin hänen opastuksellansa lausunnasta ja kirjallisuudesta. Joutsenon opiston jälkeen olin Äänekoskella Sisä-Suomen lehdessä kesätöi-

mittajana. Sitten pääsin Äänekosken seurakunnan nuorisotyön ohjaajaksi.

Sen jälkeen vapaaehtoisena menin Kajaaniin Hoi-kankankaalle, olin ensimmäisessä saapumiseräs-sä Kainuun prikaatissa. Sieltä käsin hain Juukaan seurakunnan ensimmäiseen nuorisonohjaajan virkaan ja työni aloitin 1962. Äitini kauhistui siitä, että Juukaan ei pääse edes junalla.

Juuassa ollessa tein yhteistyötä mm. 4-H:n kerho-nohjaajan Ukko Martikaisen kanssa ja Juuka-Seuran kanssa. Perustimme yhdessä Juuan ja Kolin seudun yhteisen lehden "Vaarojen Sanomat". Lehti ilmestyi kaksi kertaa kuussa. Lehti täytti vuosi siten 50 vuotta ja se ilmestyy edelleen.

Oma perhe

Juuassa ollessa rovastikunnallisessa toiminnassa Lapin retkellä tutustuin Nurmeksessa asuvaan Irma Romppaseen. Hänkin opiskeli Pieksämäellä nuorisonohjaajaksi, kihlaudimme silloin. Nuorisotyöntekijäksi valmistumisen jälkeen yhteinen työpaikkamme oli Pihtiputaan seurakunta. Meidät vihittiin avioliittoon 1966 Nurmeksessa ja suku-

Niilo isänsä Vilhon edessä vasemmalla.

8-vuotias Niilo isänsä haudalla.

nimeksi tuli Niskanen. Sitten palasimme takaisin Juukaan ja siellä ollessa meille syntyi kaksi poikaa Timo ja Juha.

Juuassa ollessa Irmalla ei ollut kuin kesäajan tyttötyönohjaajan virka. Sitten hänet valittiin Nurmeksen seurakunnan vakituiseksi nuorisonohjaajaksi.

Nurmeksessa ollessa minut kutsuttiin Valtimolle Tiukulaan mustalaislähetysten lastenkodin johtajaksi. Nykyisin Romanilähetys. Lastenkodissa oli 15 romanilasta. Työpaikka oli haasteellinen, oli kommelluksia, mutta vilkkaiden lasten kanssa saatiin paljon hyviä kokemuksia. Heistä saatiin hyvä tiernapoikaryhmä, kierrettiin esiintymässä ympäri Pohjois-Karjalaa. Voitetiin kilpailuissa mm. Valtimon kunnan kulttuuripalkinto. Niillä rahoilla tehtiin lasten kanssa Lapin matka. Elämä oli kuin suurperhe. Kun 4-vuotiaalta pojaltamme Juhalta joku kysyi, mikä sinusta isona tulee, niin hän vastasi "mustalainen". Muutamien Tiukulan aikaisten lasten kanssa on jäänyt pysyvä ystävyys. Lastenkoti lakkautettiin 1975 ja niin piti etsiä uusi työpaikka.

Muutto Savonlinnaan

Niinpä muutto Savonlinnaan oli 1975, jonne vaimoni Irma valittiin Savonlinna-Säämingin seura-

kuntaan päiväkerhotyön toiminnanohjaajaksi ja minä olin Säämingin kunnan Kaartilain lastenkodissa työssä. Savonlinnassa ollessamme perheeseemme syntyi myös tyttölapsi Hanna. Kun rakensimme omakotitaloa Savonlinnan Kellarpeltoon, meillä oli apumiehenä Tiukulan nuori mies Manne puoli vuotta. Sen jälkeen hän suoritti linja-auton kuljettajan tutkinnon Helsingissä ja pääsi työhön Amerikkaan 90:n lapsen lastenkotiin kuljettajaksi ja hoitajaksi.

Savonlinnassa olin sitten Itä-Savo lehden toimittajana ja sitten 20-vuotta seurakunnan tiedotussihteerinä ja Seurakuntauutiset lehden toimittajana. Työvuosia Savonlinnassa kertyi 35 vuotta.

Vapaaehtoistyö

Sotien jälkeisen itsenäisen isänmaan lapsena koti, uskonto ja isänmaa on aina ollut tärkeä asia elämässäni. Nimipäiväni on itsenäisyyspäivänä ja se on liputuspäivä. Aina se muistuttaa, että äitini veljistä kaksi kaatui sodassa. Heidät on haudattu Viitasaaren sankarihautoihin ja isäni puolelta myös oli sodassa kaatuneita. Ei ne muistot voi olla kettamatta. Savonlinnassa ollessa sain olla Rintamamiesveteraanien sihteerinä koko siellä olo ajan. Tein kahdesta veteraanista myös kirjat. Minulle

Perhe ja sukulaiset koolla Niilon täyttäessä 70 vuotta.

Kuparipannu Itä-Savo-lehden läksiäislahja, Niilon kaulassa Savonlinnan kaupungilta Mustapässi-riipus.

Niskasten sukuseura ry

presidentti myönsi veteraanien parissa tehtävästä toiminnasta kiitokseksi Suomen Leijonan ritarikunnan ansioristin 6.12.2003 ja puolustusministerin myöntämä Rintamaveteraaniliiton kunniaristin 6.12.2008.

Savonlinnan kaupunki myönsi Savonlinna-italin 29.7.2004 ja Mustapässin riipuksen tunnustuspalkinnoksi Savonlinnan hyväksi tehdystä työstä.

Kirjottaminen on ollut hyvin mieleistä. Olen tehnyt monia näytelmiä seurakunnalle ja vaimoni kotiseudun kylätapahtumiin ja myös ohjannut niitä. Säämingin juhlavuoden pääsihteeriksi valittiin minut. Suurin työni kai oli Säämingin historian toinen osa ja Säämingin 500-vuotishistoriaan liittyvä näytelmä, joka esitettiin vanhalla kirkkotapulilla useita kertoja. Vieraana oli muun muassa arkkipiispa Paarma. Ja myös Olavinlinnassa oli Säämingin juhlavuoden tilaisuus, ja pihapiirissä pääsiäisajan näytelmä Via Dolorosa ristin tie monien vuosien ajan.

Sukuseuratyö

Sukuni historia on aina kiinnostanut. Siskojeni kanssa muisteltiin lapsuuttamme, kotiamme, isovanhempiamme ja heidän elämäänsä. Siltä pohjalta olen tehnyt kirjan "Voikakku ja sininen sintu - Muistojen mummulat ja lapsuuden laatuaika".

Niskasten sukuseuraan tutustuminen sai alkunsa, kun osallistuimme ensimmäisen keran Siilinjärvellä sukujuhliin vuonna 1996. Siitä se alkoi kiinnostaa yhä enemmän. Ja sukuseuran sihteeriksi minut valittiin vuonna 2000 ja puheenjohtajaksi Leena Leppäsen jälkeen 2003 ja puheenjohtajana jatkoin vuoteen 2015 asti. Nyt eläkkeellä ollessani saan olla Niskasten sukuseuran kunniajäsen. Kiitos siitä!

Sukuseuran puheenjohtajan pesti kesti 12 vuotta.

Nurmekseen eläkepäiville

Savonlinnassa ollessa omat lapset muuttivat osa maailmalle. Lastenlapsia saimme iloksemme yhdeksän. He ovat olleet paljon meillä kotona ja mökillä. Mökin rakensimme itse hirsityökurssilla ja sitten siirrettiin Nurmekseen vaimoni synnyinseudulle Mujejärvelle Lehtolammen rantaan. Lomilla ollessamme vähitellen se valmistui. Eläkkeelle pääsemisen jälkeen olemme olleet siellä paljon.

Viisi vuotta sitten muutettiin kokonaan Nurmeksen Porokylälle rivitalokaksioon. Nyt palvelut ovat lähellä ja mökkimatka myös on lyhyt.

Tosin on ikävä välillä savonlinnalaisia ystäviä, joiden kanssa oli yhteisiä harrastuksia. Ystävät Tuula ja Kari Karhu, siitä nimeksi tuli "Karhuniskat", joiden kanssa on hiihdetty, melottu, soudettu kirkkoveneillä, patikoitu Lapissa ja jaettu ilot ja surut.

Karhuniskat Lapissa.

Mutta Luoja on karsinut harrastamisen mahdollisuuksia, kun 2017 sairastuin aivoverenvuotoon. Se tapahtui kirkossa kesken tekstin lukemiseni. Ambulanssi kiidätti minut Kuopion keskussairaalaan. Sairaudesta jätti jälkensä. Askel on hidastunut ja puhekyky on vaikeutunut. Käsialakirjoitus ei onnistu, mutta on onneksi kirjoituskone, jonka näppäimet jollain tavalla löytyy.

Tässä elämän vaiheessa iloiseksi tekee se, kun on oma vaimo omaishoitajana ja hän jaksaa auttaa arjessa ja viedä kirkkoon ja mökille ja retkille. Ja että on rakkaat lapset ja lastenlapsetkin, jotka pitävät yhteyttä. Lapsenlapseni Kosti oman vakavan sairautensa keskellä sanoi: "Ukki, ei mittää hättee".

Niskas-yrityksiä

Tällä palstalla esitellään Niskas-taustaisia yrityksiä. Tällä kertaa on vuorossa useita yrityksiä perustanut ja omistanut Aimo Niskanen. Tasavallan presidentti Sauli Niinistö myönsi Aimo Niskaselle professorin arvon vuonna 2013.

Aimo Niskanen:

Yrittäjyydestä

Oma henkilö- ja yrityshistoria

Oma kehityshistoriani alkoi Keski-Suomessa, Viitasaarella. Kävin siellä oppikoulun ja valmistuin ylioppilaaksi Viitasaaren yhteiskoulusta 1963. Armeija vuoden jälkeen aloitin matematiikan, fysiikan ja kemian opiskelut Helsingin Yliopistossa. Yhden opiskeluvuoden jälkeen siirryin opiskelemaan Eläinlääketieteelliseen korkeakouluun, josta valmistuin Eläinlääkäriksi 1971. Siirryin samana vuotena **Valtion Teknillisen Tutkimuskeskuksen (VTT), Elintarvikelaboratorion** palvelukseen. Siellä tutustuin moniin elintarvikelaan yrityksiin, auttaessamme niitä selviytymään paremmin tuotteiden säilyvyyteen ja hygieenisiin ominaisuuksiin liittyvissä kysymyksissä. Samanaikaisesti tein tutkimustyötä, joka liittyi ruokamyrkytyksiä aiheuttavan Stafylokokki bakteerin tuottaman myrkyn, **enterotoksiinin** osoittamiseen. Tämä tutkimustyö johti tohtorin väitöskirjan valmistumiseen 1977. Yliopiston Elintarvikehygienian Dosentiksi minut nimitettiin 1979.

Orion Yhtymä Oy, Orion Diagnostiikan Tutkimus- ja tuotekehitysjohtajaksi minut valittiin 1980. Siinä virassa vastasin uusien diagnostisten menetelmien kehittämisestä kliiniseen diagnostiikkaan. Merkittävimpien tuotteiden joukkoon kuului mm. **CRP-testi**, tulehdusten aikaiseksi havaitsemiseksi, kehitettiin tänä aikana. Se paransi merkittävästi yrityksen liikevaihtoa ja kannattavuutta.

Ani Biotech Oy

Syksyllä 1986 aloitin yhtiökumppaneiden kanssa oman yritystoiminnan **Ani Biotech Oy:n**. Tämän yrityksen tavoitteena oli kehittää uusi pikadiagnostinen, kuivamenetelmään perustuva tuote. Se oli käyttövalmis pakkauksesta otettaessa. Testialustalla olevaan pieneen reagenssitäplään sekoitettiin kliininen näyte ja tulos saatiin 30–60 sekunnin kuluttua. Menetelmä oli herkkä ja helppokäyttöinen. Ensimmäinen iso kauppa, 60 000 Parvovirus testiä, saatiin toimitettua Australiaan jo saman syksyn aikana. Menetelmä sopi erikoisen hyvin bakteeri- ja virustautien diagnostiikkaan. Tulos luettiin testissä olevien pienten lateksi nanohiukkasten rakeistumisena. Menetelmää edelleen kehitettiin niin, että värillisten lateksihiukkasten reaktio tapahtui nitroselluloosa stripissä, jossa oli toinen tutkittavalle analyytille spesifinen reaktiovyöhyke (viiva). Värilliset lateksipalloset, näytteen analyytti ja reaktioviivan reagenssi reagoivat ja muodostivat liuskaan näkyvän viivan. Menetelmä oli hyvin herkkä ja saatiin vielä herkistettyä korvaamalla värilliset lateksi palloset vielä pienemmällä metallisesta kullasta tehdyillä nanohiukkasilla. Suurin tuote Ani Biotech Oy:lle tuli raskaustestistä, jota myytiin miljoonia kappaleita yli 50 vientimaassa. Toinen iso tuoteryhmä oli samaan menetelmään perustuvan sydäninfarktin toteamiseen tarkoitetun Troponiini proteiinin osoittaminen kokoverinäytteestä. Vastaavanlaista teknologiaa nk. liuskatesti, käytetään nyt Coronaviruksen osoittamiseen nenä- nielu näytteistä.

Ani Biotech Oy:n toiminta aloitettiin Espoossa, mutta sen toiminta siirrettiin Karkkilaan. Kun yritykseen liitettiin Labsystems Oy, josta tuli **Ani Labsystems Oy**, toiminta siirrettiin Vantaalle kunnostettuihin uuden tuotannon vaatimiin vastaremontoituihin tiloihin.

Ani Biotech Oy:llä oli **BioGemex Ltd** yhteisyritys Etelä-Koreassa ja **Feilong Ltd** niminen yritys Shanghais-
sa Kiinassa. Niistä luovuttiin 2013 tehdyn yrityskaupan yhteydessä.

Yrityskokonaisuus myytiin 2013 Intian suurimmalle yksityisomistuksessa olleelle lääke- ja biotekniikka-alan yritykselle **Tri Vitron Ltd**:lle. Osa toiminnasta siirrettiin Intiaan ja osa toiminnasta jatkuu edelleen Vantaalla **Labsystems Diagnostic Oy** nimellä.

Hankintatukku Oy

Yhtiö perustettiin vuonna 1982. Sen toiminta alkoi kalanmaksaöljyllä tehtävällä maatalouskaupalla. Kun kotimaassa tehtiin seleenin puutteeseen liittyvä väestötutkimus havainto, Hankintatukku kehitti luontaisen seleenivalmisteen. Seleenitabletteja valmistettiin aluksi Espoossa mutta pian tilat kävivät ahtaiksi ja päädyttiin rakentamaan uudet tehdastilat Karkkilaan. Hankintatukun toiminta on siellä laajentunut käsittämään lukuisia luontaistuotteita, vitamiini- ja hivenainevalmisteita. Yritys on nyt alallaan Suomen suurin valmistaja ja sillä on lääketehaan oikeudet. Yritys myy tuotteitaan yli 40 maahan. Monet sen tuotteista ovat alallaan markkinajohtajia. Tehdaskiinteistöä on laajennettu jo kaksi kertaa ja uusi laajennushanke on työn alla suunnitteluvaiheessa.

Hankintatukun eläintuotteet erotettiin omaksi yksikökseen **Biofarm Oy**:ksi. Sen toiminta kehittynyt ripeästi ja tuotantotiloja ja -koneistoa on laajennettu jo käsittämään maatalous- ja eläintuotteita pieneläimille sekä suurille eläimille. Hevosille tarkoitettut tuotteet ovat erittäin tärkeässä asemassa yrityksessä.

Novalab Oy

Maatalousanalytiikkaa ja palvelututkimuksia varten 1989 perustettiin **Novalab Oy**. Sille hankittiin Karkkilasta omat tilat, joissa se pystyi kehittämään omaa toimintaansa. Novalab palveli pääasiassa kotimaisia asiakkaita aina vuoteen 2018, jolloin se myytiin ruotsalaiselle **Alcontrol Ab**:lle, joka myi sen edelleen Euroopan suurimmalle laboratorioalan yritykselle **Synlab Analytics**:lle. Synlab jatkaa toimintaa edelleen omana maatalousosastona Karkkilassa.

Fennobon Oy

Xylitolin vaikutuksesta hammasterveyteen julkaistiin Suomessa tutkimustuloksia 1980 luvun loppupuolella. 1990 Yritysrhyhmämme päätti perustaa Xylitolipurukumia valmistavan yrityksen **Fennobon Oy**:n. Sen toiminta jatkui vuoteen 2007, jolloin sen tilat ja toiminta myytiin **Oy Fazer AB**:lle. Fazer harjoitti Xylitolipurukumin tuotantoa samoissa tiloissa vuoteen 2020, jolloin tuotanto siirrettiin Lappeenrantaan.

Mitä näistä yritysten perustamisesta ja niiden johtamisesta ja mukana olemisesta on voinut oppia:

Täytyy olla **liikeidea**, joka on niin kattava ja hyvä, että se kantaa tuloksellista toimintaa. Yritysmuoto kannattaa valita sellaiseksi, että se parhaalla mahdollisella tavalla sopii toiminnan harjoittamiseen. Yrityskumppanit ovat hyvin tärkeä yritysten onnistumiseksi. Yrityskumppanien tulee täydentää osaamistaan toisiaan ja olla sellaisia, että tavoitteet ja luonteen piirteet ovat riittävän yhteensopivia. Edellä mainituissa yrityksissä on ollut kantava kolmikko: Arno Latvus, Pekka Salovaara ja Aimo Niskanen. Ekspertiisiä yrityksiin on tuonut muut hallituksen jäsenet ja osaomistajat.

Yrityksen menestymisen kannalta on tärkeää palkata kasvun ja tarpeiden mukaan riittävän osaavaa **henkilökuntaa**. Teoreettinen ja käytännön osaaminen tulee yhteensovittaa mahdollisimman hyvin. Tärkeintä kuitenkin on, että kaikilla on riittävää innostumista ja yrittämisen halua, koska tekemällä oppii ja samalla saadaan koko yritystä hyödyntäviä uusia ideoita.

Mikäli haluaa käynnistää liiketoiminnan, on oltava liikeidean lisäksi kykyä kehittää tuote tai palvelu, olla sopivat tilat toiminnan harjoittamiseen, olla riittävä laatutietoisuus ja sen tarvitsema laatukontrolli. Kaikkein tärkeintä kuitenkin on, että myynti ja markkinointi onnistuvat. Monilla erikoistuotteilla kotimaan myynti ei ole riittävää, vaan tarvitaan vientiä joko jakelijayrityksen tai oman tytäryrityksen kautta. Omalta osaltamme huomasimme, että uusien asiakkaiden löytämiseen kansainväliset näyttelyt ovat erittäin kustannustehokas tapa. Nettimarkkinointi on astunut kuvaan myös lähes kaikilla sektoreilla. Suomi EU:ssa luo hyvät mahdollisuudet riittävän laajan yritystoiminnan harjoittamiseen.

Hankintatukun tehtaanjohtaja Pekka Salovaara vientiasiakkaiden kanssa.

Ani Biotech Oy:n tehdas Vantaalla.

Ani Biotech Oy:n Keliakia testi.

Hankintatukun tehdas Karkkilassa.

Hankintatukun tuotteita.

Terho Asikainen:

Niskalan jakaminen ja omistussuhteet isojaon jälkeen, osa 1

Vuoden 1794 henkikirjan antamat tiedot Niskalan tilasta ovat yhtäpitävät isojakokirjojen kanssa. Niskalan tila oli tuolloin Matti Niskasen omistama rustholli Pielavesi n:o 2, ja tilalta maksoivat henkiväkeä Matin lisäksi hänen poikansa Antti vaimoineen, tämän poika Antti ja tytär Leena sekä Matti- ja Paavo-poikien vaimot. Ensimmäisen torpan ruokakunnan päänä oli torppari Samuel Mykkäsen leski, ja tätä torppaa verotettiin yhdestä hevosesta, yhdestä lehmästä, kahdesta lampaasta ja kahdeksan kapalan omista viljelyksistä. Toisessa torpassa eli Raatikaisten torpassa oli yhden tynnyrinalan suuruiset torpanviljelykset.

Niskasten perhekunta oli siis vuosisadan vaihteessa jo melko suuri, ja aikuisilla lapsilla oli omia perheitään, kuten saman ajan rippikirjasta käy ilmi. Tilan omistusta ryhdyttiinkin jakamaan kantaisän Matti Niskasen jälkeläisten kesken siten, että jo vuonna 1800 alkuperäinen Niskala oli kolmessa osassa. Vuoden 1800 Pielavesi 2:n kolmen tilaosan päämiehet olivat

- 1) Matti Niskasen leski, pojanpoika Antti ja pojantytär Stina
- 2) Paavo Niskasen leski, jollaoli mm. kaksi renkiä
- 3) Matti Matinpoika Niskasen lesken perhekunta, johon kuuluivat myös veli Paavo, vävy Matti vaimoineen sekä tämän sisaret Kirsti ja Kaisa.

Jako ei kuitenkaan tarkoittanut heti osakkaiden siirtymistä eri asuinpaikoille. Rippikirjan mukaan Antti ja Matti Niskasen perhekunnat olivat Niskalassa vain erillisiä ruokakuntia, ja henkikirjan mukaan ja samat torpparisperheet asuivat tilojen mailla edelleen. Mykkäset suorittivat nyt torpparinelvoitteensa ensimmäiselle ja uusi torppari Juho Rytkönen toiselle tilan osakkaalle.

Lähteiden vertailua hankaloittaa tässä vaiheessa se, että isojako oli tuohon aikaan vielä meneillään. Vaikka uudet tilat Niskala ja Pajus oli maakirjojen mukaan jo verollepantu, lopullisesti isojako valmistui ja henkikirjat alettiin laatia uudistilojen rekisterinumeroiden mukaan vasta paljon myö-

hemmin. Kirkonarkiston puolella rippikirjoissa merkintöjä todellisista asuinpaikoista on kuitenkin enemmän, ja henkikirjoja ja rippikirjoja vertaamalla asuinpaikkojen kehitystä voidaan ainakin jossakin määrin arvioida.

Tilaosien 2 ja 3 perheistä olivat pojat ehkä kuolleet, sillä molemmissa sukuhaaroissa perintöosuudet siirtyivät edelleen perheen vävyille. Ensimmäisenä Matti Matinpoika Niskasen lesken perhekunnan omistama osa Niskalaa siirtyi vuoteen 1802 mennessä Matti Snellin haltuun. Matti Snell tai Snäll, joka näyttää saaneen sukunimensä sotilasnimenä, vihittiin ruotusotilaana 17.8.1794 Niskalan tyttären Kaisa Niskasen kanssa, ja Snell asui sotilasuransa jälkeen Niskalassa aluksi vävynä. Kaisa oli Matti Niskasen tytär. Hän menehtyi kuitenkin pian, ja Matti Snell toi Niskalaan uuden vaimonsa, jonka nimi oli Anna Liman.

Toinen tilaosa puolestaan siirtyi vuoteen 1803 mennessä Topias Kauhaselle, joka oli alkuaan talollisenpoika Heinämäestä ja oli vihitty Helena Niskasen kanssa 25.8.1802. Myös hän ehti asua hetken Niskalassa vävynä, ennen kuin hänestä tuli oman tilaosansa omistanut talollinen. Pielavesi 2 oli nyt jakaantunut neljän omistajan kesken, jotka kaikki kuuluivat vielä Niskasten suurperheeseen. Antti Matinpoika Niskanen hallitsi tilaosaa, joka käsitti 1/3 alkuperäisestä Niskalasta, Juho Kauhanen puolestaan 1/7, Topias Kauhanen 1/3 ja Matti Snell 8/21 osaa. Jonkun murtoluvuista täytyy tosin olla virheellinen, koska summa on tässä tapauksessa yli yhden. Nämä 1800-luvun alun omistusjärjestelyt ovat todennäköisesti jo vähintään enteilleet omistajien jakaantumista eri asuinpaikoille, mutta selvemmin suvun hajaantuminen näkyy vasta myöhemmistä rippikirjoista. Tämä tarkastelu viittaa siihen, että vanhan Niskalan jakaminen isojaossa Niskalan ja Pajuksen tiloiksi tarkoitti käytännössä myös tilan jakamista Matti Niskasen jälkeläisten kesken, vaikka uusia asuinpaikkoja perustettiin myös isojaossa perustettujen tilojen sisälle.

Vuoteen 1805 mennessä Matti Snell näyttää ostaneen lisäosuuden Niskalan tilasta, sillä vanhan Pielavesi 2:n omistajat ja asukkaat olivat tuolloin

1/3 Antti Niskanen perheineen, tilaosalla
asui myös sotilas Hemming Norr ja
torppari Erik Turunen

4/21 Topias Kauhanen

2/21 Matti Snellin omistama tilaosa,
jolla asui torppari Samuel Härddh

8/21 Matti Snell perheineen

Vuonna 1810 omistajat olivat Antti Niskanen (1/3), Erkki Kauhanen (4/21), Matti Laukkanen (2/21) ja Matti Snäll (8/21), joten Matti Snällin nimissä välillä ollut lisämaa on nyt merkitty Matti Laukkaselle. Laukkanen näyttää myös olleen Niskasten vävy, koska hän oli naimisissa Anna Niskasen kanssa. Tämä pariskunta perusti uudistilan vanhan Pielavesi 2:n maille Tupsuniemeen, mutta koska se oli käytännössä Maaningan kappeliseurakunnan alueella, heidät siirrettiin Maaningan kirjoihin 1816.

Kauhaset ja Laukkaset poistuivat Niskalan virallisista omistajista kuitenkin pian. Vuonna 1815 vanhan Pielavesi 2:n osakkaat olivat Antti Antinpoika Niskanen (1/3), Juho Eskelinen (4/21), Olli Väänänen (2/21) ja Matti Snell (8/21). Uusi omistaja Juho Eskelinen oli hänkin Niskasten vävyjä, sillä hän oli vihitty Kristiina Antintytär Niskasen kanssa 13.6.1810. Juho ja Kristiina perustivat kotinsa tulevan Pajus-tilan alueelle Konttiniemeen, jossa he asuivat osuutensa 5/24 turvin viimeistään 1824. Olli Väänäsen perhe asui samaan aikaan Tupsunlahdessa.

Tämän jälkeen Antti Antinpoika näyttää myyneen osan omistuksistaan pois. Vuonna 1816 Antti Antinpoika omisti nimittäin Niskalan kantatilasta enää 5/24 ja uusi osakas Paavo Tabell 1/8, joiden lisäksi Eskelisen, Väänäsen ja Snellin omistukset olivat ennallaan. Antti näyttää luopuneen tässä vaiheessa ainakin osasta tilansa ulkotiluksia, sillä rippikirjan mukaan Tabell asui Niskalan tilan ulkopalstalla Valkeisenniemessä. Tämän jälkeen talokaupat rauhoittuivat hetkeksi, sillä omistajat olivat samat edelleen vuonna 1820.

Rippikirja antaa myös mielenkiintoisen tiedon siitä, että Antin perheen tarkempi asuinpaikka vanhan Pielavesi 2:n mailla olisi ollut 1810-luvulla "Harju". Nimi näyttäisi sopivan Niskalan ja Lehdon välissä nykyisin olevaan Pihlajaharjun taloon, mutta tämä kuuluu kuitenkin rekisterinumeron 1 piiriin. Isojakoprosessi oli 1810-luvulla kyllä vielä meneillään, mutta todennäköisempi selitys tälle nimelle lienee, että kyseessä on nyttemmin tuntematon asuinpaikka tai sitten perheen asuinpaikka vain tunnettiin aluksi tällä nimellä, kunnes sille seuraavalla vuosikymmenellä annettiin uusi nimi Sammakonlehto, joka on perheen asuinpaikka seuraavassa rippikirjassa. Kun rippikirjat alettiin laatia isojaossa perustettujen uusien rekisterinumeroiden mukaan, tämän perheen kotia alettiin nimittää kirkonkirjoissa taas virallisen maakirjanimen mukaan Niskalaksi, mikä ei kerro meille perheen tarkempaa osoitetta rekisterinumeron sisällä.

Vuonna 1821 tilaosien koot olivat ennallaan, mutta Matti Snell oli jäänyt omalle 8/21:n tilaosalleen itselliseksi, ja hänen osuutensa omistajaksi oli tullut toimitusvouti G.A.Stenfeldt. henkikirjan merkinnästä huolimatta osa Niskalasta näyttää kuitenkin jääneen vielä tässä vaiheessa Snellille, sillä Stenfeldt oli ostanut 22.11.1819 päivätyllä kauppakirjalla Matti Snelliltä ja tämän vaimolta Anna Limanilta vain 2/7 tilasta, kauppasumma oli 3000 riikintaaleria. Tämän jälkeen seurakunta osti sekä Snelliltä että Stenfeldtiltä 27. ja 29.1.1821 päivätyillä kauppakirjoilla Niskalan talon ja osan sen maista kirkkoherran pappilan käyttöön. Näyttääkin siltä, että Niskasten perheen lukuisista vävyistä juuri Matti Snell oli perheineen jäänyt viimeiseksi asumaan Niskalan vanhaa kantatilaa. Talokaupan jälkeen hän jäi vielä joksikin aikaa viljelemään vanhoja kotitiluksiaan pappilan maiden vuokraajana.

Artikkeli Terho Asikaisen tutkimuksesta Niskalan tila Pielavedellä.

Lehden toimituksesta saat halutessasi lähdeviitteet.

Myyntituotteita Niskasten sukuseura ry

1. Lippis Niskasten logolla

- vahvaa harjattua puuvillatvilliä
- etuosa vahvistettu
- sandwich lippa jossa koristeraita
- tarrakiinnitys

Hinnat: yksittäin ostettuna **lippis 15,-** ja **kassi 6,-**
yhdessä ostettuna **lippis ja kassi 20,-**

Tilaukset: Tilaukset: Markku Niskanen p. 040 5963 528 tai markkun45@gmail.com

Toimitus: -postissa, jolloin tilaaja maksaa postimaksun
-sopimuksen mukaan voi noutaa tai toimitus erikseen sovitulla tavalla

2. Kassi Niskasten logolla

- koko 46x46x17 lyhyillä kädensijoilla
- laadukas, kestävä ja pestävä
- kierrätettävää laminoitua nonvovenia

LÄMMIN OSANOTTO -adressi 12 euroa/kpl + postimaksu

Tilaukset: Markku Niskanen p. 040 5963 528 tai markkun45@gmail.com

PARHAIMMAT ONNITTELUT -kortit toimitetaan 5 kpl nipuissa 15 euroa + postitus

Sukustandaari

Sukuseuran pöytästandaarin heraldinen selitys: Valkoisella kankaalla musta kärrynpyörä, jonka keskellä punainen tapuli. Ovi, luukku ja tupsut keltaiset. Kärrynpyörä kuvaa ajan ratasta, sukupolvien kiertokulkua sekä entisajan kulkuvälinettä. Tapuli kuvaa suvun ikiaikaista asuinpaikkaa Pielavedellä.

Tilaa lahjaksi, muistoesineeksi tai juhlapöydän arvokkaaksi koristeeksi suvun tunnus pöytästandaari.
Hinta 30 € + postitus 9,90 €. Tilaukset: Markku Niskanen p. 040 5963 528 tai markkun45@gmail.com

NISKASIA SUKUPÄIVILLÄ 1994-2018

75-sivuinen värikäs kuvakirja on valmistunut ja se tuli myyntiin Ylivieskan sukupäivillä ja sitä on enää saatavana rajoitettu määrä.

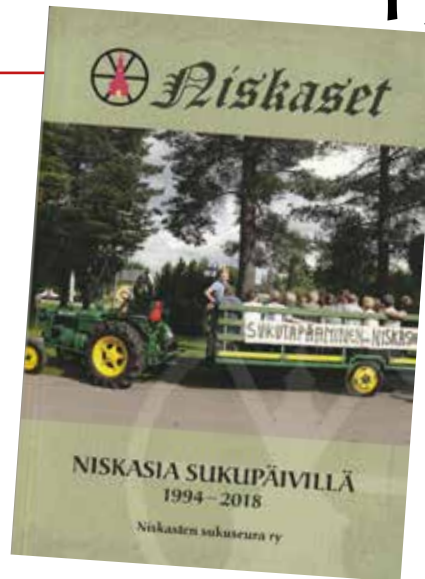
Kirja kertoo kuvin ja sanoin kymmenestä Niskasten sukkokouksesta.

Nyt yksissä kansissa kaikkien sukutapaamisten ikimuistoiset kuvat.

NISKASIA SUKUPÄIVILLÄ 1994-2018-kirja sopii erinomaisesti vaikkapa lahjakirjaksi.

Kirjan hinta on 25 euroa + postimaksu.

Tilaukset: Markku Niskanen p. 040-5963 528 tai markkun45@gmail.com.

Sukuseuran isännänviiri

Viirin tyviosassa on sukuseuran logo ja muu osa on sinivalkoinen.

Viiriä on saatavana kaksi kokoa.

Yleisin 8–9 metrin lipputankoon
40 x 400 cm / 68 euroa.

6–7 metrin lipputankoon
35 x 350 cm / 60 euroa.

Postitusmaksu 4,20 euroa.

Tilaukset: Jouko Niskanen tekstiviestinä
puh. 044 5144 143.

jouko43niskanen@gmail.com

Jäsenkirjeestä jäsenlehdeksi

Kun sukuseura vuonna 2000 perustettiin, hallitus aloitti välittömästi yhteydenpidon jäsenistön kanssa. Sihteeriksi valittu Niilo Niskanen lähetti ensimmäisen A4-kokoisen jäsenkirjeen vuoden 2001 alussa kaikille sukuseuraa perustavassa kokouksessa jäseniksi ilmoittautuneille. Saman vuoden joulukuussa oli jo toisen kirjeen vuoro. Yhteydenpito vakiintui kaksi kertaa vuodessa tapahtuvaksi.

Vuonna 2003 jäsenkirje sai nimekseen jäsentiedote ja se oli peräti kahdeksan sivuinen. Sukutietokantaa kartutettiin tavoitteena sukukirjan julkaiseminen. Kirjettä ja tiedotetta tulostettiin aluksi kotikoneilla. Jäsenmäärän kasvaessa siirryttiin kirjepainon palveluihin.

Hallituksen kokouksessa 2012 Maija Pöyhönen ehdotti, että ruvetaan jäsentiedotteesta käyttämään jäsenlehti nimeä, koska se oli ulkoa-

sultaan, sivumäärältään ja nelivärisenä lehden kaltainen. Lehteä on toimitettu 20- ja 24-sivuisena.

Jäsenlehti painetaan sotkamolaisessa kirjapainossa. Lehden postitus vie talkooporukalta iltapäivärupeaman. Postitettavia on noin 370 lehteä, joihin liimataan osoitetarra sekä jäsenmaksulappu. Takavuosina lehteen liimattiin riittävää määrää postimerkkejä. Nykyään lehtilaitokset menevät Postin lajittelukeskukseen, jossa Postin hinnoittelupalvelu punnitsee, leimaa ja määrää postituserän hinnan.

NISKASTEN SUKUSEURA ry JÄSENKIRJE 1 / 2001

Hyvät Niskasten sukuseuran jäsenet !

- Tämä jäsenkirje tulee kaikille Teille, joiden nimet sukuseurassamme on olemassa joko seuran jäsenyyteen ilmoittautumisten, sukukokousten osanoton tai muun yhteydenoton seurauksena.
- Kirjeen mukana seuraa ensimmäinen jäsenmaksulomake, jolla kukin rekisteröityy sitten lopullisesti jäseneksi.
- On varmaa, että tässä alussa ei kaikki asiat loksahda keralla kuntoon, mutta tarkoitus on, että vuoden 2003 sukukokoukseen mennessä jäsenrekisteri on jollakin tavalla kunnossa. Jäsenasioissa kannattaa ottaa reilusti yhteyttä seuran sihteerin. Alku on hidasta ja virheitä tulee, mutta yhdessä toimien selvitämme ne.
- Kaikissa sukuseuraa koskevissa asioissa voi ottaa yhteyttä seuran hallituksen jäseniin. Heidän yhteystietonsa on tässä kirjeessä.
- Lisäksi tässä on seuran varapuheenjohtaja Leena Leppäsen tervehdys, seuran internet-sivujen esittely ja muita ajankohtaisia asioita.

Niskaset

Niskasten sukuseura ry:n jäsenlehti
joulukuun 2012

Rauhallista
Hyvää Nattua!

Niskaset

Niskasten Sukuseura ry:n

JÄSENTIEDOTE
Elokuun 2003

Lehden toimitus pyytää jäseniltä ja lukijoilta jäsenlehteen tarinoita, haastatteluja, pakinoita, runoja, aforismeja, mielipidekirjoituksia, valokuvia – ja kaikkea mahdollisia tuotoksia.

Lähetä sähköpostilla:

niskjo@hotmail.com tai kirjeellä:

Jouko Niskanen

Peltokatu 5 88600 SOTKAMO

80 v ONNEA!

Sukuseuramme pitkäaikaisena puheenjohtajana toiminut Niilo Niskanen täyttää 80 vuotta kesäkuun 15. päivä.

Niiloa on mahdollisuus onnitella sukuseuran tilin kautta FI10 1037 3500 0194 18, viesti: Niilon onnittelut.

Onnittelut toukokuun 31. päivään mennessä.

ANNA OLSONIN PANNUKAKKU

Omistan vuonna 1893 ilmestyneen, ensimmäisen suomalaisen kodinhoidon oppikirjan. Sen on julkaissut Anna Olsoni ja sen nimi on KEITTOKIRJA yksinkertaista ruoanlaittoa varten kodissa ja koulussa. Ynnä lyhyitä ohjeita talouden hoidosta.

Wikipediasta löytyvästä lyhyestä elämäkerrasta käy ilmi, että Anna Olsoni perusti kasvatusopillisen keittokoulun, josta kehittyi aikanaan Helsingin Yliopiston kotitaloustieteen laitos.

Kirjan alkuun on sijoitettu ”yleisiä sääntöjä yksinkertaisen ruuan laittamista varten”:

1. Ole itse siisti ja pidä kaikki keittiössä puhtaana.
2. Ole säästäväinen. Katso että kaikki tulee käytetyksi parhaimmalla tavalla.
3. Laske aika. Ole täsmällinen.
4. Katso, että aina on lämmintä vettä käsillä.
5. Laita kaikki järjestykseen ennen kuin keittäminen alkaa.
6. Ota sokuria, suolaa, jauhoja y.m.s. aina lusikalla.
7. Älä koskaan pidä keittoastioita tyhjinä tulella.
8. Älä patoja, tai kansia nostaessasi käytä pyyhettä äläkä esiliinaa, vaan erityistä patatilkkua.
9. Jos maitoa, rasvaa t.m.s. kaatuu hellalle, on heti kylvettävä suolaa päälle; se haihduttaa hajun.
10. Jos jotain läikkyy pöydälle tai lattialle, pyyhi se heti pois.
11. Pane joka kapine jälleen paikoilleen.
12. Asettele kaikki niin, että miellyttää silmää.

Yleispäteviä ohjeita edelleenkin. Vaikka kerrostalon asukkailla aina on ”lämmintä vettä käsillä”, kesämökillä se voi vaatia nykyäänkin lisätoimia.

Eräänä tammikuun umpiharmaana, märkänä päivänä rupesi tekemään mieli jotain hyvää ja ajattelin kokeilla Anna Olsonin kakkureseptiä. Eipä sellaista oikein löytynyt. Kirjassa on kaikkiaan 30 lukua. Niistä ensimmäinen käsittelee keittämistä ja viimeinen säästäväisyyttä. Varsinaiset reseptit ovat arkista perusruokaa eikä yhtäkään lukua ole omistettu minun kaipaamilleni turhuuksille, kakuille.

On kirjassa kyllä yksi kakkuohje, Sokurikakku nimeltään. Resepti ei kuitenkaan innostanut ja niin minä päädyin tekemään pelkkää Pannukakkua tällä ohjeella:

- 2 munaa
- 2 desilitraa kermaa
- 3 ” maitoa
- 3 ruokalusikallista sokurijauhoa
- ½ teelusikallista suolaa
- 2–2,5 kuppia vehnäjauhoa

Erota munien ruskuaiset ja valkuaiset. Vispilöi ruskuaiset sokurin kanssa, seoita siihen ensin kerma, sitten maito, suolat ja jauhot, yhä vatkatun vispilällä. Voitele laatikko tahi valurautainen pannu voilla. Vatkaa munanvalkuainen kovaksi vaahdoksi. Tutki uunia. Jos se on kohtuullisen kuuma niin seoita valkuaisvaahdo yhteen muiden aineiden kanssa, pane kaikki laatikkoon ja paista uunissa vaaleanruskeaksi. Pistä kakkua vispilän varvulla; jos ei yhtään enää tartu varpuun, on kakku valmis. Huom. Jos seos jostakin erehdyksestä ei tule kuohkeaksi, sopii panna sekaan ½ teelusikallista leivospulveria, joka kyllä tekee kakun keveäksi ja korkeaksi.

Kutsuin pari vierasta paistosta maistamaan. Hyvin teki kauppansa Anna Olsonin pannukakku.

Maija Pöyhönen

NISKASTEN SUVUN SYNTY

Isälinjaiset DNA-testit ovat mullistaneet sukujen alkujuurien ja jopa asutushistorian tutkimuksen. Niskasten sukukirjan ilmestymisen jälkeen testit ovat kehittyneet ja testipohja on laajentunut merkittävästi. Muutaman vuoden takaisilla testeillä pystyi lähinnä karkealla tasolla varmistamaan tai kumoamaan samaa sukunimeä kantaneiden yhteisen alkuperän ja esittämään ylimalkaisia hypoteeseja suvun isälinjaisesta taustasta ja asutushistorian suuntaviivoista.

Niskasten suvusta on viime aikoina valmistunut useampia tarkkoja isälinjaisia Big Y-700 tuloksia, joiden perusteella Niskasten suvun syntyhistoria ja sukuhaarojen alkuvaiheet näyttäytyvät melko tavalla uudessa valossa.

Y-DNA:n perusteita

Isälinjainen Y-kromosomin DNA on erinomainen työkalu sukututkijalle, mutta se mullistaa myös asutushistorian tutkimusta. Y-kromosomin testi voidaan ottaa vain miehestä, sillä naisilla ei ole Y-kromosomia. Hedelmöityshetkellä tulevan lapsen sukupuolen ratkaisee se, hedelmöittääkö munasolun miehen poika (Y)- vai tyttö (X) -siittiö. Lapsella tulee sukupuolikromosominsa toinen puolikas aina äidiltä (eli X). Näin ollen miehen sukupuolikromosomit ovat mallia XY ja naisen XX. Naisen isälinjan voi siten selvittää vain hänen mieslinjaisesta sukulaisesta, kuten isästä, veljestä tai veljenpojasta.

DNA-testien käyttökelpoisuus sukututkimuksen työkaluna vaatii vertailupohjaa. On muistettava, että yksittäinen isälinjainen DNA-tulos kertoo vain testatun henkilön isälinjan. Yhden tuloksen perusteella ei siis voida tehdä minkäänlaisia oletuksia, että testitulos koskisi laajemmin sukua tai edustaisi edes oletetun kantaisän haploryhmää. On nimittäin mahdollista, että isälinja on voinut katketa, eikä sukututkimuksessa kirkonkirjoista ja veroluetteloista löydetty sukujuonto edusta to-

dellista biologista isälinjaa. Isälinjan testeissä on aina otettava huomioon yllätyksen mahdollisuus. Isä on aina epävarmempi kuin äiti. Jos esimerkiksi kirkonkirjojen perusteella on löydetty kahdella isälinjaisella DNA-testatulle yhteinen kantaisä, joka olisi syntynyt 1700-luvun alussa ja testitulokset eivät osukaan toisiinsa, niin vähintään toisessa linjassa on katkos olettaen sukututkimuksen kuitenkin olevan oikein tehty. Verrokkitestillä voidaan varmistaa siten isälinja lähimpään yhteiseen kantaisään asti. Tuosta kohdasta taaksepäin varmistaminen vaatii puolestaan vielä kauempaa haarautuvan verrokkilinjan.

Valitettavasti joka sukupolveista verrokkilinjoja ei ole olemassa. Esi-isällä ei välttämättä ole ollut veljiä, ainoa veli on voinut olla poikamies, veljet ovat voineet kuolla nuorena tai saaneet vain tyttäriä tai mieslinja on jossain myöhemmässä sukupolvessa sammunut.

Isälinjaisia Y-kromosomin DNA-testejä on kahta erilaista tyyppiä. Edullisempi testi on ns. markkeritesti (STR), jossa testataan Y-kromosomin emäsparien toistokertojen muutoksia. Tämä testi toimii ainoastaan ns. suuntaa antavana, eikä sillä voida määrittää tarkkaa haploryhmää. Markkeritesti on kätevä sukuyhteyden poissulkutestinä, mutta varmistajana se ei aina ole riittävä. Erityisesti savolaisissa suvuissa markkerietäisyydet noin 1000 vuoden sisällä olevien sukujen välillä ovat melko pieniä, eikä markkeritestin lähimmät osumat ole välttämättä edes todellisuudessa lähimpiä. Emäsparien toistokerrat voivat mutatoitua edestakaisin, jolloin aiempi arvo voi palautua ja tällöin kaukaisemmat näyttäivät läheisimmiltä.

Voidaan karkeasti sanoa, että markkeritestillä voidaan ennustaa haploryhmä noin 1000-2000 vuoden tarkkuudella, mutta ei tällöinkään aina varmasti. Tarkan ja tuoreemman haploryhmän määrittämiseksi tarvitaan SNP-pohjaista Y-testiä, jossa tarkastellaan Y-kromosomin emäsparien

pysyviä muutoksia toisiksi. Tällöin kerran tapahtuneesta mutaatiosta tulee ns. korvamerkki kyseiselle sukulinjalle ja mutaatio tulee periytymään aina edespäin kantaisän mieslinjaisille jälkeläisille. Aikojen saatossa kyseisiä ns. korvamerkkimutaatioita tapahtuu enemmän ja enemmän, jolloin DNA-puun oksisto tuuhenee isälinjan laajetessa. Tarkoista SNP-pohjaisista DNA-testeistä yleisin ja suositeltavin on FamilyTreeDNA:n Big Y-700, koska se antaa laajan vertailupohjan suomalaisittain.

Lukuisat suomalaiset sukuseurat ovat saaneet aikaiseksi jo varsin laajoja sukujen sisäisiä DNA-projekteja. Niskasten sukuseuran projekti ei ole vielä laajimpien joukossa, mutta kaikkein varhaisimmin haarautuvat pääsukuhaarat ovat jo testattu BigY-testien avulla. Seuraavana askeleena olisi täydentää 1600-luvulla ja 1700-luvun alussa ennen kirkonkirjoja haarautuvien sukulinjojen testituloksia, sillä useampi Niskasten sukuhaara alkaa 1600-1700-luvun taitteessa syntyneestä ruotusotamiehestä, joiden tausta on useimmiten hämärän peitossa ja heidän sukukartalle sijoittaminen on perustunut lähinnä valistuneeseen arvaukseen.

Mitä laajemmin BigY-tuloksia Niskasten ennen kirkonkirjojen aikaa haarautuneista sukuhaaroista saadaan, sitä tarkemmin voidaan rakentaa Niskasten varmistettua sukupuuta, jossa sukuhaarat löytävät oikean paikkansa sukukartalle.

Hännisestä Niskaseksi

Vanhimmat savolaiset sukunimet lienevät peräisin 1200- ja 1300-luvuilta. Tähän arvioon ovat päätyneet nimistötutkijat, mutta käsitystä tukevat myös isälinjaiset DNA-testausprojektit. Asiakirjojen alkaessa (1540-luku) suurimmat Savon suvut näyttäisivät keskimääräisten mutaatioarvojen ja jälkeläislevinnän perusteella periytyvän yhteisestä kantaisästä noin 1200-1300-luvulta.

Laajat DNA-projektit ovat merkittävässä roolissa varhaisten nimenvaihdosten tutkimuksessa. 1500-1600-luvuilla tapahtuneita nimenvaihdoksia voidaan Y-DNA:n ohella todeta myös asiakirjoista. Vaikka ennen vanhinta maakirjaa tapahtuneita ni-

menvaihdoksia ei voidakaan asiakirjoista osoittaa, voidaan havaita jonkun suvun asettuvan toisen vanhemman suvun alasukuhaaraksi. Sukunimistö näyttää olleen verotusluetteloiden alkaessa 1540-luvulla vielä elävässä muotoutumisvaiheessa. Vanhoista kantasuvuista syntyi jatkuvasti uusia sukuja lisänimien kautta. Tällainen nimenvaihdos on Niskastenkin suvun taustalla.

Niskasten suku polveutuu juvalaislähtöisestä Hännisten suvusta. Niskasten varhaisin kantaisä Lauri Hänninen kirjattiin vielä vuosien 1541-1547 veroluetteloissa Juvalle ja Tavinsalmen pitäjän perustamisen jälkeen taloa alettiin verottaa Tavinsalmen Savilahteen. Käytännössä Lauri Hänninen lienee asunut koko ajan Ylä-Savossa, Pielaveden Pajumäellä, jo ennen vanhinta maakirjaa eli ainakin 1530-luvulta lähtien.

On mahdollista, että Niskan ja myöhemmin Niskasen lisänimellä alettiin kutsua Pielaveden Säviänvirran Virranniskan puolella asuneita Hännisiä. Ensimmäinen maininta Niskasen nimestä, joskin vielä ilman nen-päätettä, on vuodelta 1557, jolloin Lauri Niska maksoi papinveroa Pielavedellä ja Juntti Niska Kuopion Jännelähdellä. Aiemmin on pohdittu mahdollisuutta, että jos Niskaset olisivatkin hämäläislähtöisiä, kun nimi oli alkuun muodossa Niska. Tarkempi sukututkimus ja isälinjan DNA ovat sulkeneet tämän vaihtoehdon pois. Niskaset ovat ehtoja savolaisia, sillä kantasuku Hänninen näyttää olevan ikivanhaa eteläsavolaista Juvan-Mikkelin seudulle jo varhain keskittynyttä isälinjaa.

Vuonna 1559 Lauri Niskan paikalla oli Lauri Hänninen, ilmeisimmin sama Lauri, joka oli ollut Hännisenä vanhimmasta maakirjasta lähtien. Vuonna talon 1561 isäntänä oli Tahvo Niska ja vuosina 1562–1565 jälleen Lauri Hänninen. Lauri Hänninen ja Lauri Niska olivat mitä ilmeisimmin sama henkilö ja tämän vahvistavat myös Niskasten ja Hännisten isälinjaiset DNA-tulokset.

Lauri Niskanen ilmestyi vuonna 1560 verotettavaksi Rautalammin uudispitäjään, hämäläisten vanhoille erämaille. Hänet kirjattiin Pihtiputaan

kylään. Tämä Lauri Niskanen on kuitenkin mitä ilmeisimmin jo seuraavaa sukupolvea, eikä enää vanha Lauri, joka on samalla koko Niskasten suvun kantaisä.

Tutkimus siten muuttaa ensimmäisen Niskasen Paavosta Lauriksi. Paavon nimeä ei esiinny muual- la kuin 1560-luvun verollepanomaakirjan jäljen- nöksessä. Alkuperäinen verollepanomaakirja ei ole säilynyt, joten 1600-luvulla tehdyssä jäljen- nöksessä on virheitä nimien kanssa. Paavo Niska- nen voi tällöin olla myöhemmän Lammassalon isännän nimi. Kaiken kaikkiaan vaikuttaa siltä, että ensimmäisissä sukupolvissa ei Niskasilla Paavo-ni- meä esiinny.

Oletettavasti vanhan Lauri Hännisen (s. noin 1500) poikia olivat Käärmelahdessa mainittu Juntti Nis- kanen, Pielaveden Lammassalon Tahvo Niskanen, Pihtiputaalle muuttanut Lauri Niskanen ja Lam- massalon isännyyttä Tahvon jälkeen pitänyt Antti Niskanen. Niskasen nimi esiintyi alussa Savon puo- lella vain papinveroluetteloissa, mutta maakirjois- sa nimenä oli Hänninen. Tämä on tyypillinen ilmiö nimenvaihdostapauksissa, jolloin toisessa lähteessä esiintyi usein uusi nimi ja toisessa edelleen van- ha. Papinveroluettelo kuvasi yleensä paremmin todellista tilannetta, joten se on ollut paremmin ajan hermolla. Tavallista oli, että uudet lisänimet kirjattiin ensiksi papinveroluetteluihin.

1560-luvun puolivälistä lähtien niin Pielaveden Lammassalossa kuin Rautalammin Hämeen lää- nin puoleisella Jylhänniemellä isännäksi kirjattiin Antti Niskanen. Mitään järkevää selitystä asialle ei muuta tunnu löytyvän, kun Antti Niskanen oli ilmeisimmin sama mies, jolla oli maaomistukset kummallakin puolella järveä. Näyttää kuiten- kin siltä, että Antilla ei itsellään ollut poikia, sillä Lammassalon isäntänä jatkaa Paavo Tahvonpoika Niskanen (s. noin 1548) ja Jylhänniemen isäntänä Tahvo Tahvonpoika Niskanen (s. noin 1560), jotka ovat ilmeisesti Antin veljenpoikia.

Niskasten suvun varhaisten sukuhaarojen sijoit- tuminen on muuttunut sukukartalla uusimpien DNA-tulosten myötä, joten olen tehnyt uudel-

leentulkintoja sukulaisuussuhteista ja sovittanut ne sopimaan uuteen DNA-tietoon.

Olisi tärkeää saada testattua Niskasten 1600-lu- vulla haarautuneita sukulinjoja ja etenkin ruo- tusotilaista polveutuvia haaroja. Alla on muuta- mia tärkeitä testattavia sukulinjoja, joista kaikista ilmeisimmin on nykypäivän suoria mieslinjojen jälkeläisiä olemassa. Allekirjoittaneeseen voi ottaa myös yhteyttä ja voin tarkastella kiinnostuneiden sukuhaaroja ja kertoa, onko minkäkin sukuhaaran kohdalla lisätarvetta DNA-testaukseen.

Tärkeitä testattavia sukuhaaroja:

- Juho Niskanen (s. noin 1682, myöhemmin ni- mellä Kyllönen), kirjan sukutaulu 574
- Juho Niskanen (s. noin 1707, sotilasnimi Borg- man), kirjan sukutaulu 1217
- Lauri Niskanen (s. noin 1698, sotilasnimi Nisström), kirjan sukutaulu 1179
- Viitasaaren Niskaset
- Sotkamon Niskaset

Tarkastellessamme Hännisten suvun kantamutaa- tio (N-BY22112), on se syntynyt selvästi ennen Nis- kasen nimen syntyä, luultavasti 1300-1400-luvul- la. Oksan juuressa on tällä hetkellä yksi tulos, jonka isälinjan alkujuuri ei ole tiedossa sekä Heneliuksen suku, joka on alkuaan Hännisiä. Alaoksilta löytyy Niskasten oksan (N-FT184478) lisäksi Jalkasten su- vun oksa N-FCG73865, Saarijärven Hännisten oksa N-Y99542 ja Saarijärven Ståhlberg-suvun oksa N-FT4836. Myös Saarijärven Ståhlbergit ovat Hän- nisiä. Kyseessä on sotilasnimi.

Jalkasten suku polveutuu puolestaan 1500-luvun Sianjalka-suvusta, joka oli Suonenjoen sukuhaa- ran osalta pääosin Hännisen nimellä aina noin 1600-luvun puoliväliin asti. Kuopion Murtolahden Hännisillä uusi nimi Sianjalka eli myöhempi Jalka- nen, oli vakiintunut käyttöön jo ennen asiakirjojen alkua.

Hännisistä on lisäksi markkeripohjaisia perustes- tejä, mutta muut BigY-tulokset toistaiseksi puut- tuvat. Hännisten BigY-tulokset täsmentäisivät

Niskasten sukuseura ry

Niskasten suvun syntyhistoriaa, eli mahdollisesti molemmille löytyisi tarkempi Hännisten alahaara suvun sisäisillä oksilla.

Mutaatio N-FT184478 on kaikkien tällä hetkellä testattujen Niskasten yhteinen oksa eli ns. Niskasten juurioksa. Koska tässä yhdistyvät sukulinjat haarautuvat jo Niskasten ensimmäisistä veljeksistä, on oletettavaa, ettei tätä kauempia Niskasten sukuhaaroja ole, vaan tämä mutaatio on syntynyt suvun kantaisä Lauri Hännisellä (s. noin 1500) tai muutamaa sukupolvea ennen häntä, kuitenkin ennen kuin linja yhdistyy muihin Hännisiin.

Niskaseksi muuttuva Hännisten sukuhaara on todennäköisesti lähtöisin Juvalta, jossa kantaisä Lauri Hännistä verotettiin asiakirjojen alkaessa. Hännisiä asui Juvalla paitsi Hännilässä (nykyisin osa Narilan kylää) ja Maivalassa sekä Mikkelin puolella Mikkelistä Juvan suuntaan sijaitsevassa Norolassa. Voidaan arvailla Niska-Hännisten olevan lähtöisin Juvan Hännilästä tai Maivalasta, mutta tarkempi sijoittaminen Hännisten sukukartalle vaatisi BigY-näytteitä Hännisistä laajemmin.

Niskasilla on siinä mielessä erinomainen tuuri isälinjan Y-kromosomissa tapahtuneiden DNA-mutaatioiden osalta, että niitä on tapahtunut hyvin 1500-1600-lukujen aikana. Tahvo Laurinpoika

Niskaselle (s. noin 1525) on paikannettavissa oma mutaatio (N-FT188480), jonka löytyminen Jylhän Niskasilta sijoitti sukuhaaran Tahvon jälkeläisiin. Tätä mutaatiota ei löydy testatulta Pihtiputaan sukuhaaran jälkeläiseltä ja haaran pitäisikin polveutua Tahvon oletetusta veljestä Lauri Niskasesta.

Seuraava Niskasten mutaatio on paikallistettavissa Tahvon pojanpojalle Antti Paavonpoika Niskaselle (s. noin 1573). Sukujen polveutumiskaaviot muuttuvat siltäkin osin, että Antti muutti Jännevirralle, mutta hänen poikansa Antti palasi 1600-luvulla Lammassaloon, kun Antin nuorempi poika Paavo jäi Jännevirralle isännäksi.

Mitä laajemmin Niskasten ennen kirkonkirjojen aikaa haarautuvia linjoja saadaan testattua, sitä tarkemmin Niskasten sukupuu voidaan rakentaa.

Ari Kolehmainen, Juvalla 23.4.2023

Suku- ja historiapalvelu Menneen jäljet

www.menneenjäljet.fi

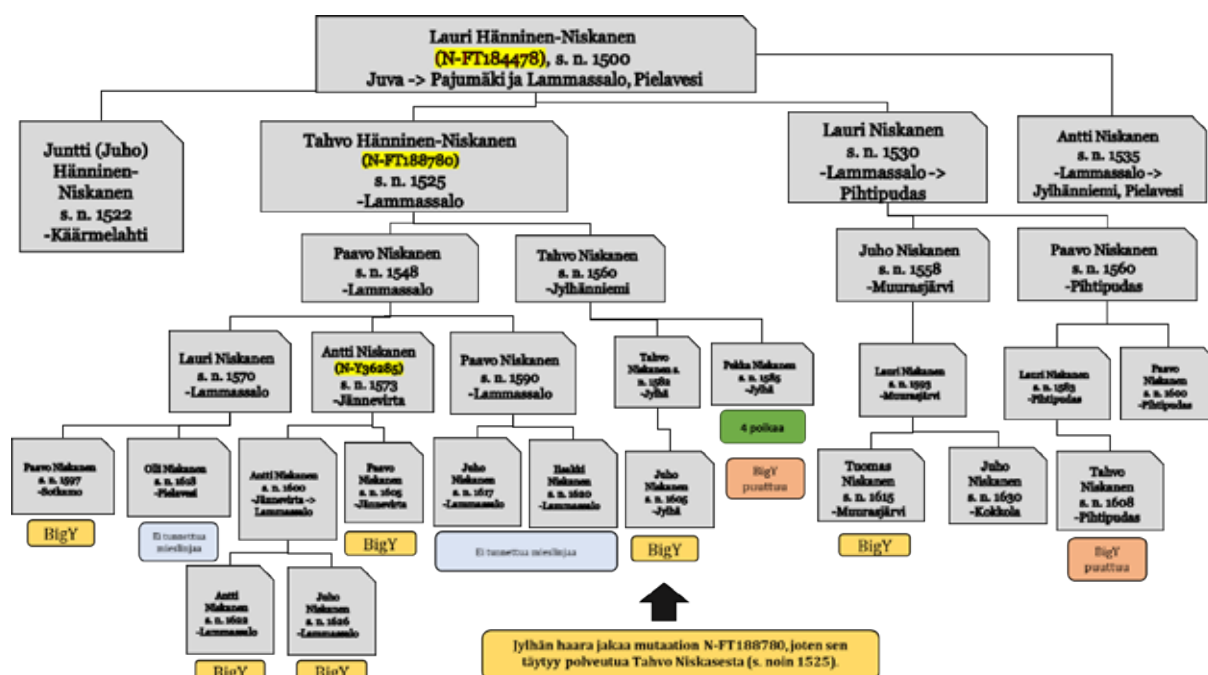
kolehmainen.ari@gmail.com

Lähteet:

FamilyTreeDNA

YFull

Voudin- ja läänintilit

SUKUSEURAN HALLITUS

Niskasten sukuseura ry hallitus 2021-2024

Puheenjohtaja
Hannu Niskanen, Helsinki
045-8092 900
hannukk.niskanen@gmail.com

Varapj./rahastonhoitaja
Tuula Niskanen, Lahti
050-4368 015
tniskanen423@gmail.com

Jäsenrekisterin hoitaja
Antti Niskanen, Helsinki
040-5000 561
rekisteri.niskanen@kolumbus.fi

Sihteeri/myyntituotteet
Markku Niskanen, Seinäjoki
040-5963 528
markkun45@gmail.com

Jäsen
Eero Niskanen, Pyhäsalmi
0400-681 845
eeroniskanen09@gmail.com

Jäsenlehtivastaava
Jouko Niskanen, Sotkamo
044-5144 143
niskjo@hotmail.com

Jäsenlehden toimitus
Marika Hyväri, Sipoo
040-7714 363
marika.hyvari@elisanet.fi

Varajäsen
Mauno Niskanen, Jyväskylä
040-5674 358

Sukukokous 2024 Runnilla

Sukuseuran hallitus nimesi seuraavaa sukukokousta valmistelemaan työryhmän: Hanna Niskanen, Hannu Katainen ja Paavo Leppänen. Ryhmään liittyivät vielä Pirjo Niskanen ja Seppo Niskanen. Ryhmä kartoitti Pohjois-Savosta sopivia paikkoja sukukokoukselle 3.–4. elokuuta 2024.

Useista vaihtoehtoista sukuseuran hallitus valitsi Runnin kylpylähotellin. Hotelli mainostaa historiansa alkavan terveyslähteen käytöstä jo vuodesta 1770. Aikojen saatossa lähteen ympäristöön on kasvanut monipuolinen kylpylä ja kokouspaikka. Vanhassa, edelleen käytössä olevassa hotellissa on myös Mannerheim asunut, hoitanut terveyttään ja odotellut päätöksiä nuoren valtion hallinnon järjestämisestä. Alue on Kiurujoen rannalla. Joella on joskus ollut myös laivaliikennettä. Molemmilla riippusillan yhdistämällä rannoilla on hyvät lähiulkoilumahdollisuudet. <https://spahotelrunni.fi/info/>

Runnin kylä kuuluu Iisalmen kaupunkiin, matkaa keskustaan on 23 km. Kiuruvedelle on 21 km ja Vieremälle 25 km. Työryhmään toivotaan ilmoittautuvan lisäjäseniä näiltä lähialueilta.

Sukukokouksen 2024 työryhmä

Liity jäseneksi!

Ellet vielä ole sukuseuran jäsen, voit liittyä seuran jäseneksi kotisivuilla:
www.niskaset.info olevalla lomakkeella tai postittamalla oheisen jäsenkortin tiedot os.
rekisteri.niskanen@kolumbus.fi tai Antti Niskanen, Näätätie 16 A 00800 HELSINKI.

Etunimi _____ Sukunimi _____

Syntymäaika _____ Syntymäpaikka _____

Omaa sukua _____

Lähiosoite _____

Postinumero _____ Postitoimipaikka _____

Puhelin _____ Sähköposti _____

Haluan jäsenlehden sähköisenä ☐ O kyllä Haluan jäsenlehden paperisena ☐ O kyllä (rastita)

Tietoja jäsenistöstä

Sukurekisterissä on kaikkiaan 434 jäsentä, joista naisia 220 ja miehiä 214, ainaisjäseniä 21, kunniajäseniä 3. Jäsenmaksu puuttuu tältä vuodelta 123 jäseneltä. Sukuseuran sääntöjen mukaan kahtena perättäisenä vuotena jäsenmaksunsa laiminlyönyt poistetaan jäsenrekisteristä. Sukutietokannassa Niskasia on noin 24 000.

Osoitteen muutokset, tiedustelut, sukutietojen tallennus: Antti Niskanen, Näätätie 16 A 00800 HELSINKI, 040 5000 561, rekisteri.niskanen@kolumbus.fi

www.niskaset.info

NISKASET

www.niskaset.info

Lehden toimitus: Marika Hyväri • Hannu Niskanen

Jouko Niskanen • niskjo@hotmail.com

Painos: 400 kpl

Taitto ja paino: Yrityslahja / FinGroup Oy